

PARTIJ VAN DE ARBEID
SMALLINGERLAND

SOCIAAL EN BETROKKEN

SAMEN BOUWEN AAN SMALLINGERLAND

Algemene Inleiding	- 3
1 Welbevinden: zorg, welzijn, onderwijs, sport en cultuur	- 4
2 Werk en bestaanszekerheid	- 6
3 Smallingerland: Groene gemeente met Drachten als levendige centrumplaats	- 7
4 Leefomgeving en ruimtelijke inrichting: veilig, schoon en duurzaam wonen in buurten en dorpen	- 9
5 Besturen: met hart voor de inwoners en met verstand de portemonnee beheren	- 11

Algemene inleiding

De Partij van de Arbeid is een sociaal democratische partij. Dat houdt in dat wij ervan uitgaan dat de mens in principe vrij is om zich te ontplooiën, maar dat de maatschappelijke omstandigheden waarin mensen leven ongelijk zijn. Dit kan de vrije ontplooiing in de weg staan. Om dit te doorbreken kiezen wij er voor om te werken aan een maatschappij waarin we voor elkaar opkomen. Solidariteit is daarbij het sleutelwoord. Het opheffen van achterstanden en het bewaken en vernieuwen van de verzorgingsstaat heeft onze prioriteit.

Daarnaast speelt de bescherming van natuur, landschap en een duurzame leefomgeving een grote rol in ons denken en handelen. De wereld moet langer mee dan vandaag of morgen.

Voor de PvdA is een rechtvaardige samenleving er één van eerlijk delen, passend werk, goed wonen, gezond leven, toegang tot scholing, gelijkwaardigheid voor iedereen, en recht op zeggenschap.

Kortom: een samenleving waarin iedereen onbevreesd kan opgroeien en wordt aangemoedigd zich te ontwikkelen naar zijn of haar mogelijkheden.

Iedereen (kinderen, volwassenen en ouderen) verdient dezelfde kansen. Daarom moeten zorg, scholing, sport en cultuur voor iedereen bereikbaar en betaalbaar zijn. Dit zijn basisvoorwaarden voor een goede bestaanszekerheid en dus nodig voor een goed en gelukkig leven.

Dit zijn ook onze uitgangspunten voor de gemeentepolitiek. Waar kunnen we iets verbeteren voor de mens en zijn omgeving, opdat we in een mooie gemeente kunnen leven nu, maar ook later?

In dit verkiezingsprogramma geven we aan hoe we dit de komende vier jaren in de gemeente Smallingerland willen realiseren, zodat we zeker zijn van een fijn leven in Smallingerland!

1 Welbevinden: zorg, welzijn, onderwijs, sport en cultuur.

We willen dat alle inwoners van Smallingerland zich hier prettig voelen. Iedereen moet mee kunnen doen. Daarvoor zijn goede en goed toegankelijke zorg, onderwijsvoorzieningen en sport- en cultuurfaciliteiten van belang.

Aandachtspunten in Smallingerland

In onze gemeente wonen veel mensen die weinig kunnen besteden. Naar schatting leven 1300 - 1500 kinderen in een gezin met een minimum inkomen. Ook zij moeten deel kunnen nemen aan sport-, culturele activiteit of schoolreisje.

Er zijn steeds meer mensen die zich eenzaam voelen. Dit geldt voor jong en oud. Vaak is er ook sprake van armoede, schuldproblemen of laaggeletterdheid. Als mensen minder eenzaam zijn, voelen ze zich gelukkiger en tellen ze mee in de samenleving. Daarom moet de gemeente er alles aan blijven doen om deze mensen te ondersteunen en te activeren.

Als iemand met een uitkering gaat werken kan dit er toe leiden dat het inkomen omlaag gaat. Door dit te voorkomen is de stimulans om aan het werk te gaan groter. Landelijk zijn er mogelijkheden om te experimenteren met het basisinkomen voor bijstandsgerechtigden, waardoor zij mogen bijverdienen en geen sollicitatieplicht hebben.

Een grote groep vrijwilligers zet zich in voor de samenleving. Zij zijn de bouwstenen voor “de zorgzame samenleving.” Vaak gebeurt dit anoniem, of in kleine kring. Mede gezien het maatschappelijk belang verdient dit volop waardering en ondersteuning.

Sinds 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de jeugd- en ouderenzorg. Deze taken zijn goed opgepakt. Er valt niemand tussen wal en schip. Toch zal ook de komende jaren hier nog veel aandacht naar uitgaan om één en ander optimaal vorm te geven.

Wat willen wij aanpakken de komende jaren?

- Armoede-, schulden- en laaggeletterdheid problematiek. Wij willen een actieve rol van de gemeente, zodat de doelgroepen daadwerkelijk gebruik maken van de regelingen die voor hun bedoeld zijn. Hierbij wordt samengewerkt met o.a. scholen, woningbouwcorporaties en werkgevers.
- Kindpakket. Wij stellen voor om met onorthodoxe methoden te experimenteren om zo meer, nee bijna alle, belanghebbenden te bereiken.
- Schuldhulpverlening. Het kan iedereen overkomen door omstandigheden aangewezen te zijn op schuldhulpverlening. Wij staan een actieve en menselijke aanpak voor. Vroegtijdige signalering, aanpak en begeleiding zijn hierbij uitgangspunten. Wij willen dat Smallingerland toonaangevend wordt in een humane en proactieve aanpak. De gemeente neemt de regie bij schuldenproblematiek. Daarbij denken wij onder andere aan de methodiek van het overnemen van het budgetbeheer om zo de schuldhulpverlening overzichtelijker te maken. Bij succes zou budgetbeheer ook als vrijwillige voorziening, die niet gekoppeld is aan schuldenregeling, aangeboden kunnen worden.
- Eenzaamheid. Eenzaamheid is een belangrijke oorzaak voor buitensluiten, ziekte en een laag welbevinden. De PvdA zet in op maatwerk: een meerjarige en samenhangende aanpak met inzet van iedereen.
- Eigen risico zorgverzekering. Wij willen dat de gemeente contracten sluit met de zorgverzekeraar De Friesland om mensen met een AV Friso polis de mogelijkheid te geven het eigen risico mee te verzekeren.

- Basisinkomen. We beginnen met experimenten waarbij mensen met een bijstandsuitkering een basisinkomen ontvangen en geen sollicitatieplicht meer hebben.
- Zorg voor mantelzorgers. Samen met onze buurgemeentes en een zorgpartij ontwikkelen we een 'respijthuis', om mantelzorgers die overbelast zijn, de mogelijkheid te bieden tijdelijk de hulp aan partner of familielid over te dragen en zo de kans te krijgen om op adem te komen.
- Vrijwilligerswerk. Wij vinden dat de inspanning van vrijwilligers beloond mag worden. Vrijwilligerswerk dat gedaan wordt door bijstandsgerechtigden zien wij altijd als "participatie in de maatschappij" en mag dan ook beloond worden met een vrijwilligersvergoeding. Gemeentelijke uitkeringen en bijstand dienen vervolgens niet gekort te worden. De gemeente stimuleert stichtingen en verenigingen hier invulling aan te geven.
- Jeugd-, en ouderenzorg. De PvdA wil toe naar ontschotting van de budgetten in de zorg, minder administratie en minder hulpverleners achter de voordeur. De PvdA zet in op een lerende gemeenschap. Eigen verantwoordelijkheid, inzet van het eigen netwerk gaan hand in hand met ondersteuning, behandeling en hulpverlening.
- Jongeren met psychosociale klachten. We willen een pilot met "praktijkondersteuners jeugd" bij de huisartsen. Deze praktijkondersteuner werkt een aantal uren per week in de huisartsenpraktijk met jongeren met psychosociale klachten.
- Schoolverlaters. Jongeren die voortijdig de school verlaten krijgen extra begeleiding om terug te keren in het onderwijs.
Mocht het toch niet lukken om het onderwijs af te maken, dan verdienen die jongeren het om op een andere manier geholpen te worden om hun plek in de samenleving te vinden.

2 Werk en bestaanszekerheid.

Voor de PvdA zijn werk en bestaanszekerheid belangrijke politieke thema's. Werk speelt daarbij een grote rol. Werk betekent bestaanszekerheid, geeft zelfrespect, biedt zelfstandigheid en is een aanjager van integratie, maatschappelijke participatie en persoonlijke ontwikkeling. De PvdA streeft naar werk voor iedereen die kan werken, met daarbij een inkomen naar cao-normen. We leggen ons niet neer bij armoede, achterstand en onrecht.

Ontwikkelingen in Smallerland

Goede economische voorzieningen zijn belangrijk. De gemeente moet er alles aan doen om een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven te zijn en te blijven. De economie van Smallerland kan worden versterkt door het stimuleren van de traditionele werkgelegenheid in de maakindustrie, zorg en onderwijs. Maar ook de aanwezige hoogwaardige-, en innovatieve technologiesector blijven we steunen in haar plannen tot verdere ontwikkeling. De toekomst voor werkgelegenheid ligt ook in de opkomende sectoren zorg, recreatie en toerisme; daar bouwen we aan.

Werk, ook vrijwilligerswerk, geeft zelfvertrouwen, ontwikkelingskansen, respect, voldoening, maatschappelijke waardering en sociale contacten.

In onze gemeente zien we nog een te grote groep jongeren die zonder startkwalificatie de opleiding verlaat en de jeugdwerkloosheid is nog steeds te hoog.

Waar willen we de komende periode aan werken?

Smallerland als sterk economisch centrum

- Drachten nadrukkelijker presenteren als innovatief centrum;
- Promoten van kleinschalig ondernemerschap in de wijk;
- Cultureel kleinschalig ondernemerschap wordt gestimuleerd, omdat dit leidt tot nieuwe creativiteit en ook andere bedrijfstakken hierdoor een impuls kunnen krijgen;
- Werkgelegenheidsproject(en) rondom het zichtbaar maken en recreatief benutten van ons culturele erfgoed.

Smallerland als banen stimulator

- De 140 jongeren die nu vroegtijdig de school verlaten worden in samenwerking met werkgevers passende banen met passende scholing geboden;
- De gemeente biedt minimaal 20 stageplaatsen in eigen huis;
- Promoten van opleidingen met grote kans op werk bij ouders en jongeren;
- We pleiten voor een arbeidsbureau nieuwe stijl, zodat er meer aandacht is voor maatwerk wat betreft het begeleiden/ondersteunen van mensen richting arbeidsmarkt, scholing en opbouwen portfolio;
- Realiseren van banen bij verenigingen, amateurclubs, wijkcentra, sportvelden etc.

3 Smallingerland, een groene gemeente met Drachten als levendige centrumplaats

Wij willen onze mooie groene gemeente, met de belangrijke centrumfunctie van Drachten voor winkelen, cultuur, recreëren en werken verder uitbouwen. Centraal staat hierbij het welbevinden van de inwoners.

Om die plezierige en aangename gemeente te zijn om in te werken en in te leven, zetten wij in op een aantrekkelijk divers landelijk gebied, bouwen wij aan een uitnodigend centrum en aan een breed cultureel aanbod, met hoogstaand en breed onderwijs en voldoende werkgelegenheid.

Wat zien wij als opgave voor Smallingerland?

Net als de meeste inwoners van onze gemeente zijn wij trots op het vernieuwde centrum met de Drachtstervaart en de passantenhaven, het Raadhuisplein, het Thalenpark, De Lawei, Iduna, Simmerdeis, het Museum Dr8888 en talrijke moderne sportaccommodaties. Voorzieningen die mede door de PvdA zijn gerealiseerd. Maar we zijn niet klaar!

Voor de toekomst van het centrum zijn diversiteit van het winkelaanbod en de inrichting en kwaliteit van de gebouwen en de openbare ruimten de belangrijkste speerpunten. Daarbij staat gastvrijheid centraal. Een gastvrij, schoon en ruim centrum waar bezoekers zich welkom voelen.

De gemeente alleen kan het centrum niet aantrekkelijk en levendig maken, dat doet ze samen met de ondernemers. Gezamenlijk moeten zij er aan werken om voor de inwoners een aantrekkelijk en gastvrij centrum te creëren. Om aantrekkelijk te zijn en te blijven is het een must dat de winkels op zondag geopend kunnen zijn.

Wij denken dat het autovrij maken van het Raadhuisplein hier ook toe bijdraagt.

Bij vraagstukken over een mogelijke vestiging van een hypermarkt, of andere grootschalige detailhandel, is voor ons de hamvraag of hiermee de huidige centrumfunctie al dan niet wordt versterkt.

Een bruisend kunstklimaat in Smallingerland kan fungeren als broedplaats voor creativiteit en innovatie. De PvdA vindt dat dit gestimuleerd en gefaciliteerd moet worden met een actief innovatieprogramma.

Wij zien dat recreatie en toerisme nieuwe pijlers van werkgelegenheid vormen, waarvoor in Smallingerland nog veel kansen liggen. Met de Drachtstervaart is een begin gemaakt om de watersport letterlijk Drachten binnen te halen. Wij zetten in op het verder uitbouwen van recreatie. Projecten als het "Waterfront van Drachten" en "Oudega aan het water" zien wij als een volgende stap in die ontwikkeling.

Drachten ligt centraal in het noorden van Nederland. Voor Drachten, als grote stedelijke kern voor de regio, is een goede bereikbaarheid en ontsluiting via weg, water en breedband van essentieel belang. Het zijn belangrijke vestigingsfactoren voor grotere bedrijven en voor het MKB. De discussies over de Zuiderzeelijn en de Vaarweg naar Drachten moeten weer worden gestart, met als uitgangspunt dat Drachten een volwaardige spoor-, en waterverbinding krijgt. Waar deze plannen niet in de komende raadsperiode gerealiseerd kunnen worden, zetten wij ons in om met kleine stappen dit doel dichterbij te brengen.

Waar maken wij ons sterk voor in de komende periode?

De centrumfunctie van Drachten versterken.

- De PvdA is groot voorstander van invoering van de koopzondag in Drachten. Het moet aan ondernemers vrij zijn om zelf te besluiten hun winkels op zondagen te openen. Voor de

huidige centrumondernemers en ook voor het aantrekken van nieuwe ondernemers, is het essentieel dat winkelopening op zondag mogelijk wordt. De PvdA zal niet in een college gaan zitten dat geen koopzondag wil.

- Het Raadhuisplein autovrij maken en vergroenen. 's Avonds en in de weekenden kan het plein benut worden voor concerten, straattheater en dergelijke.
- Alleen een vestiging van een hypermarkt, of andere grootschalige detailhandelvoorziening, toestaan als dit bijdraagt aan de versterking van het centrum.
- We willen meer openbare toiletvoorzieningen in het centrum.
- Straatartiesten mogen zonder vergunning spelen in daarvoor aangewezen gebieden.

Drachten centrum van voorzieningen

- Drachten ontwikkelen als oostelijke poort van de Friese Meren, waarbij het verder oppakken van de initiatieven zoals het "waterfront Oudega en Drachten" horen.
- De Zuiderzee spoorlijn moet opnieuw op de agenda.
- De PvdA blijft zich inzetten voor realisatie van een verbeterde vaarweg naar Drachten.
- Het huidige zwembad wordt vervangen door een topsport zwembad met goede recreatieve faciliteiten.
- De buitengebieden worden aangesloten op de glasvezelkabel, of krijgen anderszins een up-to-date internet verbinding.

Drachten als cultuurcentrum

- De Stijl en Dada zijn belangrijke kunststromingen. Smallingerland mag zich er (nog) meer van bewust zijn hoe bijzonder het is dat deze kunstbewegingen in onze gemeente een deel van hun ontstaan hebben meegemaakt. In de huisstijl van de gemeente zou dit opgenomen kunnen worden.
- Culturele instellingen worden gestimuleerd tot een brede programmering. We onderzoeken of er meer economische spin-off, stimulans en verbinding met creatief ondernemerschap kan worden gegenereerd uit het succes van "Simmerdeis

4 Leefomgeving en ruimtelijke inrichting: veilig, schoon en duurzaam wonen in buurten en dorpen

Een veilige omgeving met goede voorzieningen. Dit willen we voor ieder dorp en iedere wijk. Goede faciliteiten, verkeersveiligheid, een prettige woonomgeving en bereikbaarheid zijn vanzelfsprekend. We hebben oog voor het milieu, de natuur en dierenwelzijn. Economische activiteiten worden afgemeten aan de bijdrage die zij leveren aan een schoon milieu en een duurzaam gebruik van onze aarde.

Welke ontwikkelingen zien we in Smallingerland?

Door de bevolkingskrimp komen vooral voorzieningen in de dorpen onder druk te staan. Woningbouwverenigingen investeren niet meer voor de lange termijn in het bouwen van nieuwe woningen in de dorpen. Toch is daar ook nu vraag naar en behoefte aan nieuwe huur-, en koopwoningen.

De opbouw van de bevolking verandert: we worden met z'n allen steeds ouder; gezinssamenstellingen veranderen; we blijven langer zelfstandig wonen; jongeren trekken weg. Dit vraagt een grotere flexibiliteit in het woningaanbod.

De duurzaamheidseisen aan woningen nemen toe. Duurzaam bouwen houdt in minimaal nul op de elektriciteitsmeter en gasloos. Voor nieuwbouw moet dit de norm worden.

Als gevolg van de klimaatsverandering moeten we ons voorbereiden op het omgaan met meer en vooral korte periodes van veel regenval.

Vergroening van de openbare ruimten en private "tuinen" is noodzakelijk voor voldoende waterberging.

De kwaliteit van het wonen en leven in de dorpen en ook in Drachten is gebaat bij een aantrekkelijk buitengebied. Dit buitengebied vormt uitloopgebied voor de inwoners en is tegelijkertijd productiegebied van de agrariërs. Wij zien dat de agrarische productie steeds meer op gespannen voet komt te staan met principes van duurzame productie. Bij afwegingen rond ontwikkeling van de agrarische sector staat voor ons de (bio)diversiteit van het buitengebied voorop.

Waar willen wij de komende periode aan werken?

Ambitie

Wij willen dat Smallingerland koploper is in Friesland op het gebied van circulaire economie, biodiversiteit en het inzetten van duurzame energiebronnen. Smallingerland gaat actief van start met de energietransitie.

Duurzaam en flexibel bouwen

- Wij vinden dat aan de vraag naar woningen in de dorpen tegemoet gekomen moet worden. Hierbij moet energie-neutraal bouwen het uitgangspunt zijn. Wij denken dat hiermee ook een belangrijke impuls aan de dorpen wordt gegeven. Mochten de woningcorporaties niet aan deze behoefte in de dorpen willen voldoen, dan zetten wij in op alternatieven zoals bouwen door een coöperatie of in mengvorm huur/koop.
- Een grotere flexibiliteit bij het bouwen: Tiny Housing, tijdelijke bouw, mantelzorgunits zijn hiervan voorbeelden.
- Energie-neutraal bouwen is het uitgangspunt, maar niet alle bestaande woningen lenen zich hiervoor en niet alle bewoners hebben de middelen om hierin te investeren. Daarom stellen wij voor om daar waar mogelijk de daken van gemeentelijke gebouwen en van gebouwen op bedrijventerreinen beschikbaar te maken voor zonnepanelen van alle inwoners. Dit kan gerealiseerd worden door het oprichten van een coöperatie, waaraan alle inwoners van

Smallingerland mee kunnen doen. Daarnaast koppelen we nieuwbouw-, en herstructureringsplannen van bedrijventerreinen aan deze milieudoelen.

Leefbaarheid in wijk of dorp

- In het verkeer wordt duurzaamheid gestimuleerd, door het verbeteren van fietsroutes. Met name de opkomst van de elektrische fiets maakt het belang van goede snelle fietspaden, waarop de fietser voorrang heeft, steeds groter.
- De gemeente gaat in het kader van de voorbeeldfunctie het eigen wagenpark vergroenen. Met elektrische vuilnisophaalauto's plaatst Smallingerland zich in de voorhoede van groene gemeenten.
- Wij zetten in op levendige gemeenschappen in dorp en wijk. Om dit mogelijk te maken en levend te houden stellen we een opbouwwerker aan. De opbouwwerker is aanspreekbaar, aanwezig en versterkt de inwoners, ondernemers en de gemeenschap.

5 Besturen met hart voor de inwoners en met verstand de portemonnee beheren

De gemeente is er voor haar inwoners. Het gemeentebestuur en de gemeentelijke organisatie zijn dienstbaar aan die inwoners. Wij willen een gemeentebestuur dat inwoners uitdaagt om mee te denken en mee te bepalen, die niet denkt vóór maar mét haar inwoners: de gemeente dat ben jij! Hiervoor willen we dat er maatwerk geleverd wordt: groepen die minder kansrijk zijn mogen nooit de dupe worden van regelzucht.

Wat zien we als opgave voor Smallingerland?

De PvdA wil dat Smallingerland een sterke en sociale gemeente is en blijft. Dat betekent dat er ruimte is voor iedereen, ruimte voor groei, ruimte voor ideeën, ruimte voor het ontwikkelen van talenten, ruimte voor eigen initiatieven maar ook dat er ruimtelijk een gastvrije uitstraling is en dat er ruimte is voor een gastvrij vestigingsklimaat.

Naast bestaande manieren om inwoners te betrekken bij haar plannen, vragen nieuwe generaties en nieuwe media om vernieuwende vormen van samenspraak. Smallingerland heeft de afgelopen vier jaar landelijk de aandacht getrokken met experimenten als “de Peinder Mieden” en “Drachten wil je meemaken”. Dit zijn voorbeelden van hoe wij mensen willen uitdagen om mee te denken. Wij willen een nieuw democratisch elan, waarbij een samenspel tussen onze raadsleden en u als kiezer/burger voorop staat.

De kwaliteit van de dienstverlening voor inwoners, bedrijven en instellingen vinden wij van het grootste belang. Daar moet de omvang en kwaliteit van de gemeentelijke organisatie voortdurend op worden afgestemd.

We hebben een samenleving waarin soms min of meer overbodige regels zijn. Bij iedere gemeente, ook in Smallingerland, zijn regels vastgelegd in de algemene plaatselijke verordening. Regels die bedoeld zijn om op een nette manier met elkaar om te gaan. Het handhaven kost veel geld en wordt vaak beperkt uitgevoerd. Minder regels betekent een groter beroep op eigen verantwoordelijkheid van inwoners.

Onze gemeente is nog steeds financieel gezond, en dat willen we zo houden.

Voor een goed sociaal beleid is een sterke financiële gemeente belangrijk. Van de PvdA kunt u verwachten dat we zorgvuldig met gemeenschapsgeld omgaan.

Tegenover een verwachte toename van de inkomsten staat een structurele toename van het takenpakket van de gemeente, onder andere door de verdere uitrol en uitvoering van de drie grote decentralisaties (Jeugdwet, Wmo en Participatiewet).

We willen het huidige hoge sociale voorzieningenniveau op peil houden. De PvdA staat voor een gezond financieel beleid met behoud van het voorzieningen niveau. Wij willen daarbij onnodige belasting- en tariefverhogingen voor de inwoners voorkomen.

Waar zetten wij ons voor in de komende raadsperiode?

- Experimenten met nieuwe methoden om plannen te maken in samenspraak met inwoners.
- Experimenten met nieuwe bestuursvormen zoals gekozen dorps/wijkraad met budgetbeheer.
- Een gemeentelijke ombudsman. Als u vindt dat u door de gemeente niet correct bent behandeld moet u ergens anders terecht kunnen. Wij stellen voor hiertoe een onafhankelijke gemeentelijke ombudsman aan te stellen en te experimenteren met het concept “tweede mening”, waarbij onafhankelijke burgers zich over de kwestie buigen.
- Een regelluwe overheid. Inwoners stimuleren om zoveel mogelijk zelf regie te nemen over de eigen omgeving. Hierdoor kunnen onzinnige regels worden afgeschaft.

- Regelarme bijstand. Wij willen dat de gemeente vanuit vertrouwen omgaat met alle regeltjes aangaande de bijstand. Verplicht solliciteren voor ouderen vinden we onzin.
- Regulering wietteelt. Illegale wietteelt leidt tot criminaliteit en grote kwaliteitsverschillen van wiet. Daarom pleiten wij voor regulering van de wietteelt en willen we dat Smallingerland hierbij voorop loop, bijvoorbeeld door zich aan te melden bij de landelijk proefgemeenten reguliere wietteelt.

